

Statsministerns ansvar

Ansvaret för Sveriges ansikte utåt kommer att i hög grad vila på den nye statsministern. Vad han gör och vad han underlåter att göra kommer att bli observerat och kommenterat både i öst och väst. Vårt lands utrikespolitiska ställning och dess anseende blir beroende av honom.

Hans uppgift är inte alldeles lätt. Den avgående statsministern efterlämnar ett olyckligt arv. Förr var Sveriges neutralitetsvilja klar och entydig, och den uttrycktes i formuleringar som tillkommit i samförstånd mellan regeringen och samtliga demokratiska partier. Den svenska positionen var ingalunda populär, vare sig i öst eller än mindre i väst. Särskilt när NATO bildades utsattes den för mycken kritik, mest kanske amerikansk. Det ville till ständiga förklaringar, att Sverige inte höll sig utanför militära pakter blott av tradition utan därför att vi fullt öppet bedömde att vår starkt försvarade neutralitet var en förutsättning för Finlands fortsatta frihet. Österut var man inte enig med oss i den bedömningen! Men den blev respekterad.

Under senare år, då som alla vet debatten här hemma radikaliserats, har en glidning inträffat också på utrikespolitikens område. Det är inte så att den svenska ståndpunkten kan karakteriseras som neutralistisk, i den meningen att vi skulle vara likgiltiga för om vår omvärld styrs demokratiskt eller diktatoriskt. Tvärtom är vi i vår fulla rätt att taga ställning, och det bör vara natur-

ligt för Sverige som ett demokratiskt land att föredraga demokratier. I stället har regeringen Erlander på ett anmärkningsvärt sätt visat förståelse för kommunistiska diktaturer. Som väl ensam land i Västeuropa erkände Sverige regimen i Nordvietnam, låt vara att detta i första hand lär ha skett för att stärka utrikesminister Nilssons ställning inom Stockholms arbetarekommun. Utåt var detta senare faktum svårt att förklara. Där konstaterade man att steget tagits utan ens konsultationer med de övriga nordiska länderna. Om det är sant, att ett bemärkt statsråd i våras fick inbjudan till ett vänskapligt besök i USA och att han efter långt betänkande avböjde, medan samtidigt ett annat statsråd blev bjuden till Sovjetunionen och i sommar också har rest, då är det svårt att i utlandet tro annat än att en svängning har skett.

Förtroendet för den traditionella svenska neutralitetspolitiken måste återställas: behovet föreligger beklagligtvis. Den nye statsministern skulle kunna göra detta med en klar deklARATION. Han kan vara förvissad om att han i så fall får den allra största delen av det svenska folket, inte bara sitt eget parti, bakom sig. Att ord sedan också måste följas av handling är lika uppenbart. Det är inte i ord, men i handling som regeringen Erlander brustit.

Det andra område, där statsministern skulle kunna göra en omedelbar insats för att stärka landets anseende, är försvarets. Ingen i ansvarig ställning ifråga-

sätter, att inte vår möjlighet att hävda vår neutralitet i krig beror av ett tillräckligt starkt försvar. Vårt försvar är som sådant fredsbevarande. Det är för närvarande starkt, eller lämnar i varje fall en god grund att bygga på. Enigheten kring försvarets behov har förskaffat oss en påfallande respekt utomlands. Denna enighet kan statsministern, om han vill, stärka.

Det senaste försvarsbeslutet tillkom tyvärr ej i samma enighetens tecken som de föregående. Orsakerna härtill bör nu ej på nytt dragas fram. Beslutet gäller t o m 1971/72. Fortsättningen skall, enligt vad försvarsministern meddelat, förberedas av en ny försvarsutredning. Men denna avses ej bli tillsatt förrän om ett år. Under tiden skall arbetsgrupper inom departementet arbeta fram underlag för

den parlamentariska utredningen. Arbetsgrupperna blir alltså styrda, och själva utredningen får alldeles för kort tid på sig för att framställa alternativ. Förfaringssättet är att bädda för oenighet i en av vårt lands livsfrågor.

Det är obekant vilka finurliga tankegångar som ligger bakom detta beslut. Man hade ju kunnat tillsätta den parlamentariska gruppen redan nu, givetvis med socialdemokratisk majoritet, och låtit den lära upp sig i försvarets svårtillgängliga problem under en hyggligt tillmätt tid. En försvarsutrednings betänkande får inte framstå som ett hastverk. Här har statsministern möjlighet att, oberoende av vad hans företrädare tänkt sig, göra en insats till både försvarets och den nationella enighetens fromma.